

ELEMENTELE SUBIECTIVE ALE INFRAȚIUNII DE VANDALISM: CONCEPT ȘI CARACTERIZARE

Sofia PILAT,
doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Rezumat

În doctrina dreptului penal subiectul și latura subiectivă a infracțiunii sunt considerate elemente indispensabile, inerente și strict necesare pentru existența infracțiunii. Subiect al infracțiunii este recunoscută persoana care a săvârșit o anumită faptă interzisă de lege prin acțiune sau inacțiune, și este pasibilă să poarte răspundere pentru cele comise.

Laturii subiective a infracțiunii și caracteristicilor sale individuale sunt dedicate numeroase lucrări științifice, ea constituind forma lăuntrică a acesteia, ce constă în reflectarea în conștiința subiectului a semnelor infracțiunii (acțiunea sau inacțiunea prejudiciabilă) comise.

Cuvinte-cheie: subiect, persoană fizică, responsabilitate, iresponsabilitate, vârstă, latura subiectivă, motivul infracțiunii, scopul infracțiunii, vinovăție, intenție.

Summary

In the doctrine of criminal law, the subject and the subjective side of the crime are considered indispensable, inherent and strictly necessary elements for the existence of the crime.

The subject of the crime is recognized the person who committed a certain act prohibited by law by action or inaction, and is liable for those committed. Numerous scientific works are dedicated to the subjective side of the crime and its individual characteristics.

Keywords: subject, natural person, responsibility, irresponsibility, age, subjective side, motive of the crime, purpose of the crime, guilt, intention.

Subiect al tuturor infracțiunilor descrise de legea penală, inclusiv și a infracțiunii de vandalism, poate fi omul ca persoană fizică responsabilă, care a atins o vârstă anumită [4, p. 189]. De aici rezultă că numai persoana fizică poate fi recunoscută în calitate subiect al infracțiunii specificate la art. 288 CP.

La rândul său, latura subiectivă privită ca element constitutiv subiectiv al infracțiunii de vandalism reprezintă cea mai complexă parte a componenței de infracțiune, deoarece este legată de cercetarea unor fenomene care se supun cu dificultate unei evaluări obiective. La baza respectivei evaluări stau

cunoștințele din domeniul psihologiei juridice și criminologiei, extrapolate în spațiul juridico-penal. Aplicarea acestor cunoștințe are o însemnătate deosebită pentru analiza diferitelor infracțiuni, dat fiind faptul că anume semnele subiective au deseori un rol de bază în calificarea faptei infracționale concrete [3, p. 93].

Analizând subiectul ca unul dintre elementele constitutive ale componenței infracțiunii de vandalism, considerăm a fi oportun să purcedem la o descriere succintă a semnelor și proprietăților subiectului infracțiunii, care convențional pot fi divizate în două grupe și anume: semnele criminologice și semnele juridico-penale.

Semene criminologice (aspectul moral, social-politic al infractorului, particularitățile lui psihologice și psihice etc.) au o mare importanță pentru determinarea cauzelor infracționalității și a condițiilor care contribuie la săvârșirea infracțiunilor, precum și pentru elaborarea măsurilor de prevenire a lor [4, p. 189].

Din punct de vedere juridico-penal, subiectul infracțiunii este persoana care săvârșește nemijlocit infracțiunea sau participă la săvârșirea ei, sau utilizează fenomenele naturale, animalele, ființe iresponsabile etc., producătoare de daune colosale prejudiciabile în scopul comiterii infracțiunii. Sub aspectul juridico-penal, subiectul infracțiunii trebuie să întrunească trei condiții indicate de legea penală: să aibă o anumită vârstă, să fie responsabil și să posede o anumită sau anumite calități, dacă aceasta este prevăzut direct de norma penală [4, p. 189].

La rândul său, latura subiectivă, constituind un element inerent al componenței de infracțiune, corelează și cu alte elemente ale componenței, printre care se enumeră subiectul infracțiunii. Legătura dintre latura subiectivă și subiectul infracțiunii, în esență, constă în faptul că latura subiectivă este activitatea mintală a subiectului infracțiunii.

Așadar, prin latura subiectivă a infracțiunii înțelegem reflectarea sau posibilitatea reflectării concomitente în conștiința subiectului infracțiunii a semnelor obiective ale faptei comise, adică a acțiunii sau inacțiunii prejudiciabile, a consecințelor infracționale, a legăturii de cauzalitate dintre ele, precum și a celorlalte semne obiective prin care este descrisă infracțiunea în legea penală. Latura subiectivă a infracțiunii caracterizează atitudinea psihică a infractorului față de faptele sale. Prin urmare, ea reflectă legătura conștiinței și voinței infractorului cu fapta prejudiciabilă comisă de el [4, p. 155].

Noțiunea de „atitudine psihică” nu reprezintă un termen juridic, ci este împrumutată din cadrul științei de psihologie, iar specificul științei dreptului penal constă în faptul de a reflecta această noțiune în sensul legii penale. Astfel, atitudinea psihică a infractorului reprezintă o legătură dintre subiect (personalitate) și obiectul faptei prejudiciabile. Prin urmare, legea penală nu

se reflectă în atitudinea psihică a persoanei față de orice comportament, ci numai asupra aceluia comportament care poartă un caracter prejudiciabil și pe care legea îl atribuie la categoria celui infracțional, care poate să contribuie ca urmare la survenirea unor consecințe prejudiciabile. Fiind conștient de acest fapt, sau având posibilitatea reală de a înțelege caracterul periculos al propriului comportament, subiectul infracțiunii, prin urmare, își îndreaptă voința sa în detrimentul celorlalți cetățeni, în defavoarea intereselor publice și ale statului [5, p. 153].

Pornind de la definiția prezentată mai sus, ajungem la concluzia precum că latura subiectivă constituie nu altceva decât atitudinea psihică interioară a infractorului față de fapta săvârșită și consecințele ei.

De asemenea, este important de menționat că pentru existența unei infracțiuni este necesar să se adeverească faptul că infractorul și-a manifestat liber și necondiționat voința de a săvârși infracțiunea.

Așadar, vinovăția reprezintă un semn obligatoriu al fiecărei infracțiuni. Ea cuprinde atitudinea psihică a persoanei atât față de acțiunile sau inacțiunile prejudiciabile comise, cât și față de urmările prejudiciabile dorite sau admise; fie față de cele pe care ea credea superficial că vor fi evitate, fie față de cele pe care ea trebuia și putea să prevadă că vor surveni [4, p. 159].

Determinarea laturii subiective a infracțiunii de vandalism spre deosebire de stabilirea circumstanțelor obiective ale faptei respective este destul de dificil, datorită faptului că este foarte complicat de a pătrunde în lumea interioară a persoanei, în gândurile, dorințele, retrăirile, ideile, sentimentele, aspirațiile și emoțiile acesteia. Dar, totuși, stabilirea corectă a acestui element al componenței de infracțiune, prezintă o importanță juridică majoră atât pentru justa calificare a faptei și individualizarea pedepsei, cât și pentru asigurarea respectării principiilor legalității, umanismului și democratismului.

În literatura de specialitate există o opinie unanimă potrivit căreia latura subiectivă a infracțiunii reglementate în art. 288 CP, se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe. Imprudența că cea de-a doua formă a vinovăției în cazul infracțiunii de vandalism este exclusă, fapt ce reiese din însuși conținutul normei juridico-penale prevăzute la art. 288 CP. Este imposibil ca din imprudență să fie pângărit un edificiu sau o încăpere, aplicând imagini cu caracter obscen sau inscripții indecente, făptuitorul nu putea să nu-și dea seama de caracterul antisocial al acțiunilor sale, să prevadă și să dorească survenirea urmărilor prejudiciabile. În cazul nimicirii din imprudență a bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, de asemenea, este exclusă posibilitatea atragerii persoanei la răspunderea penală conform prevederilor art. 288 CP.

Un rol deosebit de important pentru existența infracțiunii este stabilirea cu maximă precizie a vârstei persoanei, adică exact data, luna și anul

nașterii acesteia. Practica judiciară ne demonstrează faptul că după vârsta infractorului se poate stabili gradul de dezvoltare a capacităților sale intelectuale, a gândirii logice, a comportamentului său, precum și nivelul activității acestuia la săvârșirea faptelor ilicite.

De obicei, vârsta subiectului infracțiunii este constatată după anumite documente, cum sunt: certificatul de naștere, buletinul de identitate, buletinul de identitate provizoriu, pașaportul, permis de conducere, legitimație de serviciu, mențiuni în cartea de înregistrare a actelor stării civile etc.

Se consideră că persoana atinge o anumită vârstă la ora 00.00 a zilei următoare după cea de naștere. În situația în care documentele care ar indica vârsta persoanei lipsesc, aceasta poate fi stabilită prin intermediul expertizei medico-legale.

Potrivit prevederilor art. 21 alin. (1) CP, poate fi subiect al infracțiunii de vandalism persoana fizică responsabilă (fără deosebire de cetățenie sau lipsă a acesteia, rasă, naționalitate, origine etnică, sex, religie, apartenență politică, avere sau origine socială) care în momentul săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 16 ani (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1)), sau reieșind din prevederile art. 21 alin. (2) – persoana fizică responsabilă care în momentul comiterii faptei infracționale a atins vârsta de 14 ani (în ipoteza specificată la art. 288 alin. (2)).

Stabilirea vârstei minime de 14 ani pentru săvârșirea infracțiunii specificate la art. 288 CP în condițiile existenței circumstanțelor agravante prevăzute la alin. (2) lit. b) (de două sau mai multe persoane) și c) (asupra bunurilor care au o valoare istorică, culturală sau religioasă) a aceluiași articol, a provocat în literatura de specialitate numeroase discuții, soldate cu apariția diverselor opinii controversate.

Unii autori precum N.A. Șirokov sunt convinși că stabilirea de către legiuitor a vârstei minime de 14 ani de atragere la răspunderea penală pentru săvârșirea infracțiunii de vandalism, atrage după sine și necesitatea rectificării sancțiunii prevăzute în dispoziția articolului ce reglementează această faptă, deoarece măsurile sancționatorii existente în respectiva normă juridico-penală se aplică destul de rar în practică și astfel se dovedesc a fi neefective [14, p. 15].

Alți autori precum A.E. Doncenko consideră că ar fi expedient ca vârsta minimă de atragere la răspundere penală pentru vandalism să fie majorată până la 16 ani și în cazul existenței circumstanțelor agravante. Opinia respectivă este motivată prin faptul că în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunea de vandalism, fiind atribuită categoriei de infracțiuni ușoare (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1)) și mai puțin grave (în ipoteza specificată la art. 288 alin. (2)), nu creează pericol social de proporții, astfel, în asemenea circumstanțe, specifică autorul menționat, nu este cazul ca pen-

tru comiterea unei astfel de fapte penale atât de „neînsemnate” după părerea lui, să fie atrași la răspundere penală minorii sub vârsta de 16 ani [7, p. 22].

Iar autorul N.A. Ceremnova în general afirmă că în contextul ultimelor decenii de dezvoltare a societății, comportamentul bizar și aberant al tinerilor devine un lucru obișnuit, care este legitimat de cultura dominantă și corespunde mentalității unei societăți aflate la etapa de degradare morală și spirituală. În acest context, autorul citat specifică că marea majoritate a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani (circa 66,6%), datorită mediului ambiant în care cresc și se educă, nu sunt în stare să conștientizeze și să perceapă pericolul social sporit al actelor de vandalism pe care le săvârșesc asupra bunurilor din domeniul public, precum și asupra celor ce prezintă valoare istorică, culturală sau religioasă pentru societate. Aceștia, în viziunea autorului, sunt convinși că comportamentul lor nu deviază de la normele morale și etice general recunoscute și respectate în cadrul societății [13, p. 32].

Așadar, din punctul de vedere al autorului sus menționat, reiese că comiterea actelor de vandalism prezintă un lucru obișnuit și normal pentru minori cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani.

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la vârsta minimă de atragere la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii de vandalism, nu putem fi de acord cu unele afirmații expuse în favoarea majorării acesteia de la 14 la 16 ani. În susținerea poziției respective, aducem și unele argumente pe care le considerăm a fi oportune.

Deci, în procesul de stabilire a vârstei de 14 ani care ar permite atragerea minorului la răspundere penală pentru comiterea vandalismului săvârșit cu circumstanțe agravante enumerate la art. 288 alin. (2) lit. b) și c), legiuitorul a luat în considerare o serie de factori, care ne permit să acceptăm și să împărtășim opinia lui. Printre factorii primordiali, care au stat la baza stabilirii vârstei minime de 14 ani de atragere la răspundere penală pentru săvârșirea faptei infracționale specificate la art. 288 CP, au fost indiciii ridicăți în ultimele decenii ale sec. al XX-lea de comitere a acestei infracțiuni de către minori. În susținerea poziției legiuitorului autohton se alătură și practica judiciară, care ne demonstrează că în marea majoritate a cazurilor, infracțiunea de vandalism specificată la art. 288 CP este comisă de copii a căror vârstă variază între 14 ani și 16 ani. În această ordine de idei, este evident faptul că anume minorii sunt cel mai frecvent tentați să comită infracțiunea de vandalism.

Numeroasele studii în domeniul psihologiei și pedagogiei au demonstrat la nivel științific că anume adolescența constituie una dintre cele mai dificile perioade de dezvoltare a personalității umane. Anume la etapa respectivă a vieții are loc formarea caracterului individului, care deseori se caracterizează prin incoerență, vulnerabilitate, sensibilitate, afectivitate, flexibilitate, emotivitate, lipsă de stăpânire de sine și încredere exagerată în

propriile puteri.

Lipsa de cunoștințe în domeniul dreptului, lipsa de experiență, crearea unei imagini distorsionate privind normele morale, schimbarea frecventă și bruscă a dispoziției în situațiile de conflict, se pot manifesta în conduita adolescentului prin brutalitate, insolență, încăpățănare, infamie și sunt doar câțiva dintre factorii ce îl pot determina pe acesta să porceadă la comiterea unor fapte interzise de lege, printre care se enumeră și vandalismul.

În aceste împrejurări, este important să fie luat în considerare și faptul că deseori anume infractorii minori pot deveni membrii unor grupuri criminale organizate sau organizații criminale, astfel sporind gradul de infracționalitate în societate.

De asemenea, este important să menționăm că din punct de vedere psihologic la vârsta de 14 ani, nivelul de dezvoltare mintală a minorului îi permite să înțeleagă sensul și însemnătatea conținutului interdicției juridicopenale cuprinse în art. 288 CP și caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale. Datele comparative ale cercetărilor psihologice ale minorilor cu vârsta de la 14 la 18 ani, care pe de-o parte au săvârșit infracțiunea de vandalism, iar pe de altă parte infracțiuni din categoria celor grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, ne demonstrează faptul că unui minor îi este mai simplu și accesibil să conștientizeze sensul și semnificația acțiunilor sale ilicite care au condus la comiterea vandalismului, decât a acțiunilor sau inacțiunilor care au stat la baza comiterii altor infracțiuni [8, p. 56-59].

Totodată, subliniem că pentru comiterea infracțiunii de vandalism nu este necesar ca făptuitorul să posede cunoștințe speciale, abilități sau experiență. În comparație cu alte fapte penale (de ex.: banditismul (art. 283 CP), traficul de ființe umane (art. 165), fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art. 236), delapidarea averii străine (art. 191) etc.), pentru comiterea vandalismului, de asemenea, nu este nevoie de o pregătire specială premeditată, în acest sens, posibilitatea comiterii infracțiunii respective devine accesibilă pentru persoanele ce fac parte din categoria de vârstă descrisă mai sus.

De asemenea, un rol primordial pentru existența infracțiunii specificate la art. 288 CP îl are stabilirea momentului de consumare. Reieșind din faptul că vandalismul este o infracțiune formală, care se consideră consumată fie din momentul realizării acțiunilor de pângărire a edificiilor sau altor încăperi, fie din cel al nimicirii bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, intenția directă la astfel de faptă penală se deosebește prin conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale, prevederea apariției urmărilor prejudiciabile și manifestarea dorinței întru survenirea acestora.

La fel, latura subiectivă a infracțiunii este compusă și din alte elemente

constitutive cum sunt motivul (mobilul) și scopul.

Prin motiv sau mobil al infracțiunii se înțelege impulsul intern (dorință, tendință, pasiune, sentiment) al infractorului ce a făcut să se nască în mintea lui ideea săvârșirii unei anumite activități conștient orientată spre satisfacerea acelei dorințe, tendințe, pasiuni eronate [4, p. 176].

Prezența mobilului în săvârșirea oricărei infracțiuni, inclusiv și a infracțiunii de vandalism este un indiciu al normalității psihice a făptuitorului, iar lipsa unui motiv comprehensibil (înțeles, adecvat) constituie un indiciu de anormalitate psihică ce impune o examinare atentă a responsabilității subiectului [2, p. 192].

Scopul infracțiunii, la rândul său, reprezintă o imagine mintală apărută în psihicul persoanei privind obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale infracționale. Deci, scopul, ca o imagine privind rezultatul scontat, caracterizează gândirea, cugetarea persoanei [4, p. 178].

Ca și motivul, scopul nu constituie, de regulă, un semn obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii, deoarece oricare ar fi scopul conduitei făptuitorului, săvârșirea acesteia este suficientă pentru constatarea laturii subiective a infracțiunii [4, p. 178].

Despre același lucru putem vorbi și în cazul infracțiunii reglementate în art. 288 CP, unde motivul și scopul nu constituie elemente obligatorii ale laturii subiective a infracțiunii, și respectiv nu se iau în considerare la calificarea faptei, ci numai la stabilirea și individualizarea pedepsei și răspunderii penale. Cu toate acestea, faptul respectiv nu ar însemna că săvârșind o astfel de infracțiune, făptuitorul nu ar urma un scop sau nu ar avea nici un motiv.

La săvârșirea oricărei infracțiuni intenționate, inclusiv și a vandalismului, motivul constituie impulsul intern ce se naște în mintea făptuitorului și îi dirijează conduita sa ilicită. De asemenea, motivul și scopul infracțiunii analizate, ne permit să delimităm vandalismul de alte tipuri de infracțiuni.

Analizând problematica în cauză, constatăm că printre motivele de comitere a vandalismului deseori apar următoarele:

- dorința aprigă a făptuitorului de a demonstra importanța, valoarea, rolul și puterea sa în societate;
- manifestarea neglijenței, lipsei de respect și revoltei față de regulile morale instituite în societate;
- manifestarea agresiunii acumulate față de obiecte ce prezintă o valoare istorică, culturală sau artistică prin pângărirea sau nimicirea acestora;
- tendința făptuitorului prin intermediul comiterii vandalismului, de a se încadra într-un grup de persoane care își petrec timpul împreună, se distrează împreună și au interese comune concentrate asupra săvârșirii actelor de vandalism;

– obrăznicia persoanei apărută în rezultatul lipsei de educație a acesteia etc.

Motivele enumerate mai sus scot în evidență năzuința făptuitorului de a se autoafirma prin prisma conduitei infracționale. După cum menționează unii autori precum M.P. Juravleov și S.I. Niculin, natura acestor motive constă în lipsa de educație și cultură, impertinență, tendința de a se manifesta într-o manieră deliberată, lipsa de respect față de societate, precum și nu în ultimul rând dorința de a-și afirma personalitatea și propriul eu prin intermediul unui comportament brutal și agresiv [10, p. 240].

Autorul B.V. Iațelenko menționează că infracțiunea de vandalism poate fi săvârșită din motive huliganice, din răzbunare sau din alte motive [11, p. 245].

Aceeași opinie o împărtășesc și autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati, care consideră că motivele huliganice au un caracter obligatoriu în cazul infracțiunii specificate la art. 288 CP [1, p. 707].

În același context se expun și autorii A.A. Gravina și I.A. Semențova, care printre motivele de răzbunare, ură națională etc., evidențiază ca fiind cele primordiale motivele huliganice [6, p. 214].

Alți autori precum I.N. Deriughina promovează o opinie diagonal opusă referitoare la existența motivelor huliganice în componența laturii subiective a infracțiunii de vandalism. Din punctul de vedere al acestui autor, motivele infracțiunii de vandalism pot fi diverse, însă cele huliganice nu se înscriu în această listă [12, p. 364].

De aceeași părere sunt și autorii L.D. Gauhman și S.V. Maksimov, care afirmă că motivele huliganice nu se încadrează în categoria motivelor infracțiunii de vandalism [12, p. 209].

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la prezența motivelor huliganice în conținutul infracțiunii specificate la art. 288 CP, susținem părerile celor care s-au expus în favoarea acestora, afirmând că motivele huliganice fac parte dintre cele fundamentale în cazul infracțiunii de vandalism.

Totodată, trebuie de remarcat că motivele huliganice sunt considerate unele dintre cele mai periculoase, deoarece nu sunt justificate din punct de vedere al logicii, au un caracter subconștient și un grad scăzut de control și percepție. Acestora le este caracteristică promptitudinea, spontaneitatea, bruschețea și impulsivitatea. Preponderent, persoanele care săvârșesc infracțiunea de vandalism din motive huliganice, de regulă acționează fără ceva pregătire sau înțelegere prealabilă, ideea de comitere a faptei ilicite apare la ei brusc și aceștia acționează pe moment. În același timp, agresiunea vandalilor materializată prin comiterea actelor de vandalism poate apărea în rezultatul disprețului sau antipatiei pe care aceștia din urmă o au față de întreaga societate, de o anumită pătură socială sau de un grup rasial, etnic sau religios.

În ultimul caz, acțiunile făptuitorului sunt dirijate de sentimentul de neglijență, ură, răzbunare față de această categorie de persoane.

În conținutul motivelor huliganice se includ o varietate largă de alte motive josnice, sub influența cărora la făptuitor apare intenția de a demonstra lipsa de respect față de societate, neconformare cu normele morale existente și acceptate, manifestări care privesc în ansamblu dau dovadă de lipsă de bună-cuviință la făptuitor. Apariția și dezvoltarea motivelor huliganice, poate avea loc din cauza sentimentului de gelozie și a dorinței de răzbunare survenite ca urmare stării sufletești chinuitoare retrăite de făptuitor. Sub presiunea sentimentelor respective, ce determină și dirijează comportamentul subiectului și la apariția unui motiv bine conturat, care uneori poate fi neînsemnat, la persoană pot apărea unele emoții de mânie, malițiozitate, dorință de răzbunare, care se revarsă prin comiterea unor fapte antisociale și ilicite printre care se enumeră și vandalismul.

În contextul celor expuse mai sus, considerăm că printre motivele primordiale ce îl pot determina pe făptuitor să nimicească bunurile în transportul public sau în alte locuri publice pot fi și cele personale. Aceste motive pot degenera în huliganice în momentul în care sunt ajustate de către făptuitor, care invocă că apariția lor se datorează sentimentelor de gelozie și răzbunare pe care le trăia la acel moment. În contextul considerării motivelor huliganice ca unele de bază la comiterea infracțiunii de vandalism, este important ca emoțiile ce treptat au trecut în motive, să trezească în conștiința subiectului dorința de a demonstra atitudinea de nepăsare față de principiile morale ce dăinuiesc într-o societate. La fel, este principial ca motivele huliganice apărute pe fundalul retrăirilor sufletești ale subiectului să îl determine pe acesta la săvârșirea unor acțiuni ilicite (pângărire sau nimicire) numai asupra bunurilor din domeniul public, acțiunile respective îndreptate asupra bunurilor ce fac parte din domeniul privat nu pot fi calificate conform prevederilor art. 288 CP.

Așadar, din neputință de a se autoafirma sub un aspect pozitiv, nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, constituie pentru făptuitor unicul procedeu de afirmare a propriei personalități care, de asemenea, este însoțit de neconformarea acestuia cu ansamblul normelor de conviețuire socială.

Alături de motivele huliganice descrise mai sus, care rămân a fi primordiale, ca motive subsidiare de comitere a infracțiunii de vandalism putem atesta următoarele: răzbunare; ură socială, națională, rasială sau religioasă; interesul material (atunci când autorul infracțiunii acționează ca urmare a instigării, concretizate în promisiunea unei recompense materiale) etc. [1, p. 707].

În această ordine de idei, autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati sublini-

ază că în vederea relevării naturii motivelor care determină săvârșirea infracțiunii de vandalism, este util să stabilim conexiunea dintre aceste motive și obiectul juridic special al infracțiunii de vandalism. În acest context, menționează autorii citați, este practic imposibil de a face abstracție de la opinia conform căreia „Deosebirea vandalismului de huliganism constă în aceea că, în cazul vandalismului, se atestă violarea normelor de moralitate și estetică publică, însă nu are loc încălcarea ordinii publice” [1, p. 707].

În susținerea unei astfel de opinii vine și autorul V.N. Kudreavțev, care susține că „deosebirea vandalismului de huliganism se exprimă în faptul că, în cazul vandalismului are loc nu doar încălcarea ordinii publice, ci și violarea normelor de estetică și moralitate publică” [9, p. 246].

Totodată, în final, este important de remarcat și faptul că pentru infracțiunea specificată la art. 288 CP, scopul nu este prevăzut în calitate de semn obligatoriu al laturii subiective. Prin urmare, deseori infracțiunea de vandalism se consideră a fi comisă fără un anumit scop. Însă, dacă acesta totuși persistă, atunci el este reflectat în conștiința subiectului, care își dă seama că prin comportamentul său cinic și lipsit de educație, încalcă orice normă morală din cadrul societății. În așa mod, făptuitorul demonstrează lipsa de respect total față de cei din jur, față de valorile morale și materiale, reducând considerabil calitățile estetice ale edificiilor sau altor încăperi, ale bunurilor din transportul public sau din alte locuri publice [6, p. 660]. Fiind generat de motiv, scopul infracțiunii formează împreună cu acesta atitudinea psihologică a făptuitorului față de acțiunile realizate.

Deci, în concluzie, menționăm că stabilirea de legiuitor a limitei minime de vârstă – 14 ani, de la care persoana poate fi trasă la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 288 CP, este una corectă și justificată, deoarece, la atingerea vârstei de 14 ani, minorul în deplină măsură este capabil să evalueze comportamentul său ca fiind ilicit și producător de prejudiciu.

De asemenea, nu în ultimul rând este importantă și cunoașterea motivului de care s-a călăuzit infractorul și a scopului urmărit de el este deosebit de utilă pentru determinarea caracterului și gradului prejudiciabil al faptei, pentru cunoașterea pericolozității infractorului, stabilirea măsurii de apărare socială adecvată [4, p. 179] și pentru individualizarea pedepsei penale și delimitarea infracțiunii de vandalism de alte infracțiuni asemănătoare.

Referințe bibliografice

1. Brânză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2015. 1300 p.
2. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: ALL, 2000.

- 240 p.
3. Chirița V. Luarea de ostatici: Analiză juridico-penală și criminologică. Chișinău: Tipogr. Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2011. 242 p.
 4. Manual de Drept penal. Partea generală. Redactor coordonator Borodac A. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2005. 516 p.
 5. Oancea I. Tratat de drept penal. Partea generală. București: All, 1994. 352 p.
 6. Гравина А. А., Кашепов В. П., Кошаева Т. О. и др. Уголовное право Российской Федерации. Учебник. Москва: „Былина”, 1999. 559 с.
 7. Донченко А. Е. Ненаказуемый вандализм. În: Российская юстиция, 1998, № 6, с. 21-24.
 8. Пирожков В. Ф. Криминальная психология. Москва: „Ось-89”, 2007. 704 с.
 9. Российское уголовное право. Особенная часть/Под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. Москва: Юрист, 1997. 496 с.
 10. Российское уголовное право. Особенная часть/Под ред. М.П. Журавлёва и С.И. Никулина. Москва: Спартак, 1998. 480 с.
 11. Уголовное право России. Особенная часть/Под. ред. А.И. Рарога. Москва: ИМПЭ, 1998. 479 с.
 12. Уголовное право. Особенная часть/Под общ. ред. Л.Д. Гаухмана и С.В. Максимова. Москва: Эксмо, 2005. 414 с.
 13. Черемнова Н. А. Уголовная ответственность за вандализм. Диссертация канд. юрид. наук. Омск, 2004. 198 с.
 14. Широков Н. А. Вандализм (уголовно-правовой и криминологический аспекты). Автореферат докторской диссертации канд. юрид. наук. Москва, 2003. 27 с.